

Medzinárodná konferencia „Česko-slovenské sympóziu o analytickej filozofii“, XIX. ročník.

Filozofický ústav SAV, Bratislava 9. – 11. septembra 2015

Filozofický ústav SAV pripravil tradičnú medzinárodnú konferenciu, ktorá bola už devätnástym ročníkom Česko-slovenského sympózia o analytickej filozofii. Aj vzhľadom na veľké množstvo prihlásených a akceptovaných príspevkov konferencia prebiehala vo dvoch paralelných sekciách. Počas konferencie sa uskutočnilo šesť tematických workshopov, v rámci ktorých vždy odznelo štyri až šesť prednášok. Okrem toho boli do programu zaradené aj príspevky mimo tematických workshopov. V rámci workshopu „Normativita jako fenomén a filosofický problém“, ktorý viedol Vladimír Svoboda, odzneli napr. príspevky: „Konstituce a rekonstituce normativní praxe“ (O. Beran), „O existenci a neexistenci pravdel a norem“ (V. Svoboda), „Racionalita pravidel“ (L. Koreň), „Společenské vědy a čekání na Darwina“ (M. Paleček), alebo príspevok J. Peregrina „Normy jako soustavy normativních postojů“. V rámci workshopu „Problém skepticizmu vo vzťahu ku skúmaniu epistemologických pojmov“ bola z rôznych strán pertraktovaná problematika skepticizmu, rôznych jeho podôb, jeho opodstatnenia, úlohy vo filozofii a možností postoja, aký voči nemu zaujať. Problematikou TIL (transparentná intenzionálna logika) sa zaoberala ďalšia sekcia, v ktorej odzneli príspevky ako napr. „Definície z pohľadu hyperintenzionálnej sémantiky“ (D. Glavaničová), „Čas jakožto číslo v transparentní intensionální logice“ (J. Macek), „Modalita empirických vět“ (P. Materna) či „Konštrukcie vetných spojok“ (F. Gahér). V rámci workshopu „Analytické metody vo filozofii“ odzneli príspevky „Metóda klasifikácie a jej použitie v identifikácii a demarkácii rôznych druhov determinizmu“ (V. Marko), „Konceptuálna analýza, metóda a problémy jej detekcie“ (M. Kostrec), „Metóda explikácie vo filozofii: prípad pojmu potvrdenia“ (L. Bielik) a prednáška M. Zouhara „Konceptuálna analýza v analytickej filozofii“.

Svoje zastúpenie mala na konferencii aj Teologická fakulta Trnavskej univerzity, a to prostredníctvom workshopu „Aktuálne problémy kozmologických argumentov“, ktorý viedol Ľuboš Rojka. Na úvod priblížil, čo sa rozumie pod kozmologickými argumentmi, a priblížil ich aplikáciu v súčasnej analytickej filozofii náboženstva. Ako prvý predniesol svoj príspevok s názvom „Kosmologický důkaz Boží existence a jeho vztah k důkazu ontologickému: role a interpretace modálních pojmu“ Petr Dvořák. Jeho príspevok predstavil deduktívny kozmologický dôkaz Božej existencie leibnizovského typu. Tento argument chce dokázať, že existuje kauzálne činné súcno, ktoré samo nie je závislé od nijakej príčiny, a teda ak existuje, existuje nutne (v širšom logickom zmysle). Príspevok viedol k záveru, že predložený dôkaz je formálne správny a rovnako aj premisy sú, pri prijatí určitých predpokladov, pravdivé. Tento dôkaz nepredpokladá ontologický dôkaz (ako sa domnieval Kant) a teda nie je

zbytočný. Formulácia dôkazu ako takého si nevyžaduje nutne modálne pojmy, ale modálne pojmy vstupujú do argumentácie v prospech niektorých premís. V tejto argumentácii však nie je zahrnutý osobný charakter Boha, jeho sloboda a ani ďalšie Božie vlastnosti.

Mária Spišiaková sa vo svojom príspevku „Od prvej, nutnej príčiny k osobnému vysvetleniu“ sústredila na preukázanie tézy, že uspokojivú odpoveď nielen na vznik vesmíru a jeho pretrvávajúce existencii, ale aj na jeho zmysel (cieľ) môže dať len „osobná príčina“ či „osobné vysvetlenie“, lebo len to je „úplným vysvetlením“. Podobne ako v živote jednotlivca jednotlivé udalosti nadobúdajú zmysel len vzhľadom na to, ako im ich on ako slobodná a rozumná bytosť prizná, tak aj vzniku a existencii vesmíru je schopná dať zmysel len slobodná a rozumná osoba. Jej slobodné rozhodnutie je totiž spojené s určitým dôvodom, pre ktorý rozumná osoba koná tak, ako koná, a tento dôvod je dôležitou súčasťou úplného vysvetlenia existencie vesmíru.

Miroslav Karaba vo svojom príspevku „Kvantová gravitácia a jej kozmologické dôsledky“ predstavil najnovšie kozmologické teórie. Jadrom jeho príspevku bolo predstavenie inflačnej kozmológie a teórie strún, ktoré boli prezentované na pozadí porovnania kvantovej fyziky a všeobecnej teórie relativity. Aplikácia strunovej teórie na kozmológiu nie je síce ešte veľmi rozvinutá, ale jej vplyv na štandardný model je zrejmý a prejavuje sa napr. v obmedzení najmenšej možnej veľkosti vesmíru alebo zapracovaním viac než štyroch rozmerov časopriestoru a úvah o ich vývoji. Na záver príspevku bol nastolený problém prepojenia medzi otázkami „ako“ a „prečo“ v najnovších prírodovedných teóriách. Aj keď autor toto prepojenie odmietol, uznáva možnosť, že najhlbšie možné oboznámenie sa s otázkou býva často našou najlepšou náhradou za definitívnu odpoveď.

Workshop zakončil svojím príspevkom „Osobné *versus* kvantové vysvetlenie pôvodu vesmíru“ Ľuboš Rojka. Cieľom jeho príspevku bolo vyhodnotiť, či na základe rôznych interpretácií kvantovej teórie možno súhlasiť s Craigom a či skutočne možno hovoriť o teizme ako o najlepšej hypotéze. Dôležitú úlohu pritom zohrávajú epistemické kritériá. Rojka vo svojom príspevku konfrontoval kozmologický argument Williama L. Craiga s argumentáciou Quentina Smitha, ktorý prehlbuje Hawkingov postoj tak, že sa vracia k vlnovej funkcii z kvantovej teórie aplikovanej na vesmír ako celok. Smith uznáva, že teória M nepodáva ucelenú teóriu vzniku vesmíru, ale poukazuje na to, že ak je vlnová funkcia len čiastočne aplikovateľná na začiatok vesmíru, potom stvoriteľ vesmíru, ako ho bežne chápeme (a Craig prezentuje vo svojom argumente), nemôže jestvovať. Ak Boh tvorí, tak tvorí nutne, nemôže tvoriť tak, že čosi začne existovať len s istou pravdepodobnosťou.

Na záver workshopu zhrnul Ľ. Rojka celý jeho priebeh a vyhodnotil naplnenie jeho cieľa, ktorým bolo, okrem iného, popri prezentovaní základných téz kozmologických argumentov a pokuse o obhajobu niektorých z nich, kriticky porovnať pojmy Boha, ku ktorým tieto argumenty vedú. Zároveň išlo o pokus posúdiť, či časové kozmologické argumenty zodpovedajú súčasnému kvantovému chápaniu fyzikálnej reality. Aj z tohto pohľadu je dobré, že sa na

pôdu česko-slovenskej analytickej filozofie pomaly dostáva aj problematika filozofie náboženstva. Ostáva len dúfať, že časom získa aj adekvátne postavenie v tejto oblasti.

doc. PhDr. Miroslav Karaba, PhD.
Teologická fakulta Trnavskej univerzity
Kostolná 1, P. O. Box 173
814 99 Bratislava